

INGEKOMEN 15 APR. 2014

Aan:
de griffier van de Gemeenteraad
College van B&W

datum
14-04-2014

ons kenmerk
7410-00/14-00701/AdV/FvB/pm
Uw kenmerk

contactpersoon
Francien van Bohemen

onderwerp
Bibliotheekwet

doorkiesnummer
070-3090540

e-mail
Bohemen@debibliotheken.nl

Geachte leden van de Raad, Geacht college van B&W,

De openbare bibliotheek in uw gemeente is uw partner in leesbevordering en de bestrijding van laaggeletterdheid, media-educatie en ondersteuning van persoonlijke ontwikkeling van uw burgers, jong en oud. De bibliotheek geeft dit vorm in samenwerking met het onderwijs en andere maatschappelijke organisaties. Ook in het kader van de decentralisaties op het terrein van zorg en werk kan de openbare bibliotheek u ondersteunen met taken op het gebied van informatievoorziening, preventie en participatie.

Met het oog op de lopende of recente vorming van een nieuw college binnen uw gemeente, brengen wij u graag op de hoogte van de nieuwe bibliotheekwet – beoogde ingangsdatum 1 januari 2015.

Op 20 maart jl. heeft de minister van OCW in schriftelijke antwoorden aan de Tweede Kamer over het wetsontwerp bibliotheekwet (WSOB) nogmaals aangegeven dat zij groot belang hecht aan een goede borging van de lokale bibliotheekvoorziening; iedere gemeente heeft daarbij een verantwoordelijkheid. Ze spreekt vertrouwen uit in de samenwerking van gemeenten, provincies, rijksoverheid en openbare bibliotheken, die gezamenlijk het bibliotheeknetwerk vormgeven dat laagdrempelig toegang biedt tot alle beschikbare kennis en informatie voor alle burgers.

Vijf kernfuncties van de openbare bibliotheek

In de bibliotheekwet zijn vijf kernfuncties opgenomen om de maatschappelijke waarde en toekomstvastheid van de openbare bibliotheek te vergroten: 'leesbevordering & bestrijding laaggeletterdheid, leren, informeren, ontmoeting & debat, en toegang tot kunst & cultuur'. Bibliotheken kunnen deze kernfuncties aanbieden op het niveau van hun totale werkorganisatie; niet per se in elke vestiging afzonderlijk. Deze uitleg van de minister past bij het decentrale karakter van het openbare bibliotheeknetwerk en doet recht aan de rol die de openbare bibliotheek in de samenleving vervult. Het biedt tevens voldoende ruimte voor specifiek lokale invullingen.

Om onderdeel te kunnen zijn van het landelijke bibliotheeknetwerk – en daarmee te kunnen profiteren van de netwerkfaciliteiten – dienen openbare bibliotheken deel te nemen aan het interbibliothecair leenverkeer, het landelijk collectiebeleid en de in de wet gevraagde gegevenstoelevering. Conform een overeenkomst tussen de VNG en de VOB dienen bibliotheken gecertificeerd te zijn.

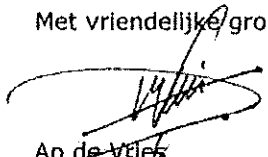
In het verlengde hiervan, geeft de minister aan dat commerciële bedrijven alleen kunnen deelnemen aan het bibliotheeknetwerk, indien zij net als de bibliotheekorganisaties voldoen aan de wettelijke voorwaarden voor een openbare bibliotheekvoorziening, zoals het bieden van de vijf kernfuncties en de hierboven genoemde criteria. Als zij niet voldoen aan de voorwaarden, hebben zij geen toegang tot de netwerkvoorzieningen als de digitale infrastructuur en de nationale bibliotheekcatalogus. Deze bedrijven vallen niet onder de leenrechtuitzondering voor openbare bibliotheken, zoals bepaald in de Auteurswet. Dat betekent dat zij niet zomaar boeken en andere geschriften en materialen kunnen uitleenen; daartoe zijn (prijs)afspraken nodig met alle uitgeverij afzonderlijk. Daarnaast is de cao van openbare bibliotheken algemeen verbindend verklaard.

Fysiek en digitaal werken aanvullend

De minister geeft aan dat de fysieke, lokale bibliotheek niet vervangen kan worden door alleen de landelijk ontwikkelde digitale variant van de bibliotheek. De vijf kernfuncties kunnen volgens de minister zowel fysiek als digitaal worden vervuld, wat niet betekent dat ze daarmee inwisselbaar zijn. De minister erkent daarmee dat de fysieke en digitale dienstverlening van de openbare bibliotheek in elkaars verlengde liggen.

Mocht u over bovenstaande ontwikkelingen nog vragen hebben, dan kunt u uiteraard contact met ons opnemen (bohemen@debibliotheken.nl) of met de directeur van uw lokale bibliotheekvoorziening.

Met vriendelijke groet,

Ap de Vries
directeur

Bijlage : brochure *De Bibliotheek waardevol, waardevrij*

de Bibliotheek

Met zo'n 900 vestigingen, 553 servicepunten, 79 zelfbedieningslocaties en op het internet zorgt de bibliotheek, bieb in de volksmond, voor een rijker leven. Gratis, of tegen geringe vergoeding, verschaft de bibliotheek toegang tot informatie, kennis en cultuur. Veel mensen weten dat. Zo'n vier miljoen mensen zijn lid van de Openbare Bibliotheek. Een lidmaatschap dat in een derde van de gevallen gedeeld wordt met anderen, waardoor er nog zo'n twee miljoen lezers bij komen. Samen zorgen zij voor 100 miljoen uitleningen per jaar. Dan gaat het niet alleen om boeken, maar ook om bijvoorbeeld cd's, dvd's, kranten en tijdschriften, want met een evenwichtige en pluriforme collectie heeft de bibliotheek voor elk wat wils.

Van een organisatie die boeken uitleent, is de bibliotheek de afgelopen jaren veranderd in een centrum voor informatie, educatie, cultuur, ontmoeting en debat. Ook niet-leden weten de weg naar de bibliotheek te vinden: om gebruik te maken van het internet, voor studie, voor rust en concentratie, voor een lezing, workshop, schoolbezoek of cultureel evenement. De Openbare Bibliotheek wordt per jaar ruim 70 miljoen keer bezocht. De bibliotheek gaat echter veel verder dan alleen de fysieke vorm. Het is ook online een informatieknoppunt. Bibliotheek.nl, de gezamenlijke digitale bibliotheek van alle openbare bibliotheken in Nederland, biedt betrouwbare digitale informatie in de vorm van e-books, educatieve programma's, dossiers, apps en data-

bases met literatuur, consumenteninformatie, kranten, muziek en woordenboeken.

Gebleken is dat digitalisering de maatschappij voor nieuwe uitdagingen stelt. Door allerlei ontwikkelingen is steeds méér informatie, steeds sneller beschikbaar.

Dat maakt het leven voor veel mensen complexer. Door aanwezig te zijn in de virtuele ruimte en door middel van begeleiding en mediaeducatie draagt de bibliotheek bij aan de verbetering van digitale vaardigheden en mediawijsheid en levert daarmee een cruciale bijdrage aan de kennis-samenleving.

De culturele, educatieve en economische waarde van de bibliotheek is groot. De Openbare Bibliotheek bevordert lezen en schrijven, draagt bij aan mediawijsheid en biedt mensen de kans volwaardig deel te nemen aan het maatschappelijk leven, door een onmisbare schakel te zijn in een voor veel mensen steeds complexere wereld.

De bieb:

Waardevrij

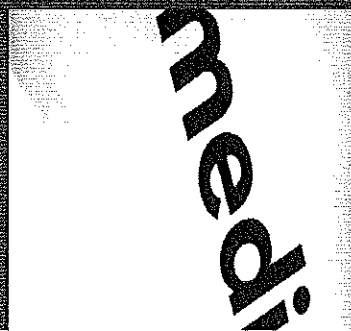
Evenwichtig en pluriform

Meer te weten komen, informatie op waarde schatten en zelf een mening vormen of tot een afgewogen beslissing komen. Het zijn eigenschappen die steeds belangrijker worden voor het maatschappelijk leven. Dat gaat echter niet vanzelf. De complexiteit van het dagelijks leven maakt dat veel mensen behoefte hebben aan duidelijkheid. De bibliotheek biedt een evenwichtig samengestelde, pluriforme collectie. Die bestaat uit meer dan alleen boeken, dvd's, cd's, kranten, tijdschriften, ebooks, andere digitale informatie en publieksinformatie.

Onafhankelijk

De bibliotheek wil vrij zijn van politieke, commerciële en religieuze invloeden. Niet door die zaken uit te bannen, maar wederom door het hele palet te laten zien. Door tegengestelde visies en opvattingen te presenteren, zodat bezoekers van de bibliotheek kennis kunnen opdoen, waar we als samenleving slimmer van worden. De bibliotheek biedt betrouwbare, onafhankelijke content, die de basis vormt voor

Waardevol

Toegankelijk

De bibliotheek is voor iedereen toegankelijk, lid of geen lid. De Openbare Bibliotheek is één van de weinige publieke instellingen die echt voor iedereen toegankelijk is en waarvan iedereen dat ook weet, ongeacht leeftijd, achtergrond of afkomst. Zo gebruiken veel studenten en scholieren de bibliotheek om (samen) te studeren, is de bibliotheek voor ouderen een ontmoetingsplek tegen vereenzaming en om mee te blijven doen, hebben kinderen leesplezier in de bibliotheek, is het voor zzp-ers een goede werkplek en het percentage allochtonen dat de bibliotheek bezoekt, is een afspiegeling van de Nederlandse samenleving. De bibliotheek is ook in letterlijke zin toegankelijk, omdat ook mindervaliden de bibliotheek kunnen bezoeken en slechtzienden luisterboeken of brailleboeken kunnen lenen. Juist omdat iedereen welkom is, weten ook groepen die de bibliotheek echt nodig hebben haar te vinden.

Daarnaast worden er cursusreeksen en evenementen georganiseerd en biedt de bibliotheek verschillende diensten aan, zoals theatervoorstellingen, leesclubs, debatten, voorlichtingsavonden, inburgeringsprogramma's, de Bibliotheek op School, schoolbezoeken, workshops en masterclasses voor ondernemers. Er is, ongeacht leeftijd, achtergrond, afkomst of geloof, voor elk wat wils. Onderwerpen worden geselecteerd op basis van professionele criteria, van context voorzien en thematisch gepresenteerd. Verschillende visies op hetzelfde onderwerp worden op overzichtelijke wijze naast elkaar gezegd. Niet door te vernauwen, maar juist door het hele palet aan te bieden en daar dan begeleiding bij te geven, verschaft de bibliotheek duidelijkheid. Zo worden mensen in staat gesteld zich te verdiepen in een onderwerp. Ook vanuit het onderwijs is daar grote behoefte aan, bijvoorbeeld voor lesmateriaal, werkstukken en presentaties. De bibliotheek speelt in op de behoefte om méér te weten te komen.

van informatie, veel behoefte aan. Het internet ontsluit een gigantische hoeveelheid data. Wie er achter die gegevens zit, wie ze verspreidt en welke belangen daarmee gemoeid zijn, is vaker niet dan wel duidelijk. Dat maakt het lastig om in te schatten hoe betrouwbaar informatie is en met welk doel deze verspreid wordt. De bibliotheek heeft daarin een belangrijke rol. Niet alleen door een pluriforme en evenwichtige selectie, maar ook door het geven van handvatten, waarmee burgers informatie kunnen duiden en van context voorzien.

Studiezaal

Kwaliteit

De bibliotheek levert kwaliteit, voor individu en voor maatschappij. Kwaliteit die voortdurend getoetst wordt aan de trends in de samenleving, aan gebruikers, het onderwijs en andere samenwerkingspartners en aan de professionaliteit van medewerkers van de Openbare Bibliotheek. Zo blijft de bibliotheek innoveren, wordt het hoge niveau van dienstverlening en de collectie gehandhaafd en speelt de bibliotheek in op maatschappelijke en politieke ontwikkelingen, zonder haar stakeholders uit het oog te verliezen. Dit maakt dat de bibliotheek ook in de toekomst een toegankelijke plek in digitale en fysieke vorm, waar iedereen terecht kan voor pluriforme, evenwichtige en onafhankelijke kwaliteit.

Maatschappelijke waarde

De hiervoor beschreven kernwaarden en het grote bereik van de Openbare Bibliotheek liggen aan de basis van de maatschappelijke waarde van de bibliotheek. Een waarde die zich niet altijd in geld laat uitdrukken, maar daardoor niet minder groot is. Het grote aantal bezoeken en uitleningen laat zien dat de klantwaarde van de Openbare Bibliotheek groot is. Juist doordat veel mensen de bibliotheek weten te vinden en haar diensten waarderen, is de maatschappelijke waarde van de bibliotheek groot. Dat maakt een investering in de bibliotheek een investering in mensen en dat betaalt zich terug, zo blijkt keer op keer.

Educatieve waarde

Zonder taal én rekenen, is volwaardige deelname aan de samenleving niet mogelijk. Kunnen lezen en schrijven ligt aan de basis van het kunnen ontwikkelen van talenten.

Schrijfster en columnist Marjan Berk: "Het maakt mensen mondig. Lezen en schrijven is een middel om gezien te worden, om aansluiting te vinden bij de mensen om je heen. Het is

Openbare bibliotheek

Of het nou gaat om de fysieke of virtuele vorm: veel mensen waarderen de bibliotheek. De Openbare Bibliotheek wordt gezien als een basisvoorziening voor individuele en maatschappelijke ontwikkeling. De bibliotheek is een belangrijke schakel in het maatschappelijk leven. Gemeenten bezuinigen desondanks op subsidies voor kunst en cultuur en dus ook op de bibliotheek. Soms tot wel 50 procent. Dat zet de kwaliteit van de dienstverlening van de Openbare Bibliotheek fors onder druk. Deze folder 'De Bibliotheek: waardevrij waardevol' toont het belang van een pluriforme, evenwichtige, professionele en kwalitatieve bibliotheek, die voor iedereen toegankelijk is en mensen toegang geeft tot onafhankelijke informatie. De Bibliotheek: waardevrij waardevol

wordt u aangeboden door uw eigen bibliotheek en de Vereniging van Openbare Bibliotheken in het kader van de gemeenteraadsverkiezingen 2014.

De bibliotheek is waardevol

De basis voor de Openbare Bibliotheek wordt in Nederland in 1907 gelegd, als de Openbare Gemeentebibliotheek in Rotterdam haar deuren opent. Een jaar later wordt een landelijke vereniging van 'openbare leeszaalen en bibliotheken' opgericht, om, zo zal één van de voorvechters van de Openbare Bibliotheek zeggen: 'Het volk in de gelegenheid te stellen om wat er verder in de wereld is te grijpen en begrijpen'. Een eeuw later ziet de wereld er heel anders uit.

Een overschot aan ingewikkelde informatie maakt het dagelijks leven complex. 'Grijpen en begrijpen' is daardoor een nog belangrijker taak van de bibliotheek geworden, met het besef dat een veranderde wereld nieuwe vormen van begrip en inzicht vraagt. Ontwikkelingen als individualisering, vergrijzing, multiculturaliteit en digitalisering vormen uitdagingen voor de maatschappij en dus ook voor de bibliotheek. Want de bibliotheek wil dat mensen volwaardig deel kunnen nemen aan het maatschappelijk leven. Van een instelling gecentreerd rond het uitlenen van boeken veranderde de bibliotheek in een basisvoorziening voor kennis en informatie, ontwikkeling en educatie, cultuur, lezen en literatuur, ontmoeting en debat.

De digitale bibliotheek heeft daarin een belangrijke rol gekregen. De Openbare Bibliotheek ontsluit een wereld aan duurzame (digitale) informatie én is een inspirerende omgeving voor educatie, informatie en cultuur. Voor iedereen, want de bibliotheek is toegankelijk, heeft een evenwichtige en pluriforme collectie en levert onafhankelijke en kwalitatieve informatie.

een vorm van zelfexpressie en een weg uit de eenzaamheid." Toch wonen er in Nederland zo'n anderhalf miljoen laaggeletterden, mensen die moeite hebben met lezen en schrijven. Berk: "Het zijn bijvoorbeeld ouderen die niet de kans hebben gehad om de basisschool af te maken, mensen met verborgen dyslexie of immigranten die het Nederlands nog niet machtig zijn. Allemaal mensen die greep willen krijgen op de taal." Laaggeletterdheid kost de Nederlandse samenleving naar schatting een half miljard euro per jaar. Het uitbannen van laaggeletterdheid levert een forse besparing op in de uitgaven aan sociale zekerheid en gezondheidszorg én het laat mensen volwaardig deelnemen aan de maatschappij. Bestrijding van laaggeletterdheid is één van de kerntaken van de bibliotheek. "De bibliotheek is een interculturele plek, het is bij uitstek een welkome plek, waar verschillende mensen samenkomen. Het is een plek van gretigheid, waar mensen door te leren het gevoel krijgen dat ze succesvol kunnen zijn",

"Taal en cultuur beïnvloeden de ontwikkeling van het geheugen, zelfbeeld, verbeeldingsvermogen en de mogelijkheid om door redeneren tot een afgewogen beslissing te komen. Eigen-

belangrijker voor permanente scholing." De bibliotheek is een plek waar kennis over het maatschappelijk leven vergaard kan worden. "In de Openbare Bibliotheek kun je burger zijn, deel uitmaken van een gemeenschap, kennis en informatie uitwisselen. Dat draagt bij aan burgerschap. Helaas blijven er steeds minder van deze participatiebevorderende instellingen over, terwijl steeds meer verwacht wordt van burgers dat ze participeren." Door informatie van context te voorzien en te categoriseren, is de bibliotheek een onmisbare schakel tussen burgers, informatie en de (digitale) instanties. Steeds meer informatiestromen, vanuit overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties lopen immers via het internet. Echter, niet iedereen weet die diensten online te vinden. Daar ligt een belangrijke functie voor de (digitale) bibliotheek. Samen met de Koninklijke Bibliotheek en Bibliotheek.nl werkt de Openbare Bibliotheek aan één digitale collectie. Zo wordt internationale content en alles wat er

Uw Bibliotheek in uw gemeente

met scholen, aantrekkelijk lesmateriaal te ontwikkelen voor kinderen met dyslexie en concentratieproblemen, met speciale educatieve programma's voor ouderen met een leesachterstand en met bijvoorbeeld leesbevorderingsprogramma's voor allochtonen, laat de bibliotheek mensen een leven lang in contact komen met taal en lezen. Die taak van de bibliotheek wordt steeds belangrijker, omdat geschreven taal en toegang tot informatie bepalend zijn voor de positie die iemand inneemt in de maatschappij. Steeds meer wordt van mensen verwacht dat ze zelf beslissingen nemen op basis van geschreven of digitale informatie. De bibliotheek vervult als leesmotor een belangrijke rol mensen toe te rusten om die beslissingen ook daadwerkelijk te kunnen nemen.

Culturele waarde

Het bereik van de bibliotheek is groot. Jaarlijks worden tijdens meer dan 70 miljoen bezoeken, mensen op een laagdrempelige manier in contact gebracht met cultuur. Cultuur die zich voordoet in onze taal, onze verhalen, erfgoed, kunst, theater en in de interactie met anderen. Cultuur houdt sterk verband met het dagelijks leven, het vertelt ons wie we zijn en waar we vandaan komen. Als Nederlanders, maar ook als bewoners van een stad of streek. Bibliotheken bieden ruimte aan lokale en regionale cultuuruitingen, dragen bij aan het creëren van (cultuur)historisch besef en weten tegelijk bruggen te slaan tussen verschillende culturen, door een plek te zijn waar mensen op een laagdrempelige manier met elkaar in contact komen. Filosoof Ad Verbrugge: "In de bibliotheek laat je je verrassen. Door langs rijen boeken te lopen en werken tegen te komen die je nog niet kent, of door deel te nemen aan een debat of een lezing te bezoeken." Culturele oriëntatie heeft een positieve uitwerking op de cognitieve ontwikkeling en leerprestaties van kinderen en de sociale interactie tussen mensen. Verbrugge:

bereikbaar." Het netwerk van bibliotheken heeft in Nederland een belangrijke plaats in het cultureel-maatschappelijk leven. Zo levert de bibliotheek een belangrijke bijdrage en zorgt ervoor dat mensen zich kunnen ontwikkelen en volwaardig deel kunnen nemen aan het maatschappelijk leven.

Economische waarde

Minstens zo belangrijk als kunnen lezen, is in staat zijn om informatie te vinden en van context te voorzien. Op dat gebied is de afgelopen jaren veel gebeurd. Digitalisering veranderde de manier waarop we met informatie omgaan. De hoeveelheid digitale content die beschikbaar is, is zo groot, dat toegang tot informatie alleen geen meerwaarde meer heeft. De enorme groei in het informatieaanbod heeft het voor veel mensen ondoenlijk gemaakt om feit en fictie, werkelijkheid en opinie van elkaar te onderscheiden. Maar liefst een kwart van de computerbezitters in Nederland kan niet goed met het apparaat omgaan. Ondertussen is mediawijsheid een steeds belangrijkere eigenschap geworden om deel te kunnen nemen aan het maatschappelijk leven. Steeds meer wordt van burgers verwacht dat ze zelf keuzes maken en dat ze participeren, een bijdrage leveren aan de samenleving. Voor gemeenten is het belangrijk dat burgers zich kunnen redden. Iemand die voor zichzelf kan zorgen, hoeft immers niet verzorgd te worden door de gemeente. Participeren gaat echter niet vanzelf. Volgens Evelien Tonkens, bijzonder hoogleraar Actief Burgerschap (Universiteit van Amsterdam) is veel kennis nodig om tot zinnige burgerinitiatieven te kunnen komen: "Je moet bijvoorbeeld op de hoogte zijn van regelgeving, weten wat je kunt verwachten van verschillende partijen en in staat zijn om conflicten op te lossen. Het gaat dan om kennis die je niet leert in het reguliere onderwijs. Kerken, vakbonden en buurthuizen verloren hun vormen de functie. Dat maakt de bibliotheek steeds

Catalogus (NBC). De NBC bevat informatie uit bibliotheken, andere publiek gefinancierde instellingen en van bijvoorbeeld (kranten)uitgevers. De collectie wordt toegankelijk met één pas: de Nationale Bibliotheekpas. Zo ontsluit de bibliotheek een wereld aan duurzame informatie, die thuis of op het werk, maar natuurlijk ook in de bibliotheek gezocht kan worden. Want de lokale bibliotheek blijft een inspirerende plek, een plek voor nieuwsgierigheid en persoonlijke ontwikkeling, met aansluiting op een wereldwijd informatienetwerk.

.....
Marjan Berk is schrijfster en columnist.

Ze werd op haar dertiende lid van de Openbare Bibliotheek in Amersfoort.

.....
Evelien Tonkens is bijzonder hoogleraar Actief Burgerschap aan de Universiteit van Amsterdam.

Ze werd op haar zesde lid van de Openbare Bibliotheek van Arnhem.

.....
Ad Verbrugge is als filosoof verbonden aan de Vrije Universiteit. Hij werd op zijn zesde lid van de Openbare Bibliotheek van Terneuzen.

waarde van de bibliotheek is groot. De Openbare Bibliotheek bevordert lezen en schrijven, draagt bij aan mediawijsheid en biedt mensen de kans volwaardig deel te nemen aan het maatschappelijk leven, door een onmisbare schakel te zijn in een voor veel mensen steeds complexere wereld. Daarmee is de bibliotheek een waardevolle plek binnen de gemeente. Een investering in de bibliotheek is een investering in participatie.

Colofon

Tekst en foto's: Tjebbe Vermea

Redactie: Francien van Bohemen

Vormgeving: HolwerdaDeWit

Uitgave van de Vereniging van Openbare Bibliotheken.

Den Haag, 2013